IKASTETXEENTZAKO ORIENTABIDEAK

ASISTENTZIA HOBETZEKO
ETA
ESKOLA ARRAKASTA SUSTATZEKO

ZIRRIBORROA, 2003ko abenduaren 23a

ANIZTASUN ETA BIZIKIDETZA PROGRAMA

IKASTETXEENTZAKO ORIENTABIDEAK, ASISTENTZIA HOBETZEKO ETA ESKOLA ARRAKASTA SUSTATZEKO

1- AURKEZPENA

2- AURRETIKO GAIAK:

2.1. Eskolara ez agertzearen arrazoiak eta ondorioak

2.2. Zer da eskolara ez agertzea

2.3. Ikasle ijitoen eskolatzeari buruz

3- ESKU HARTZE ESTRATEGIAK

3.1. Sarrera.

3.2. Irakasle tutoreen esku hartzea.

3.3. Kontuan izan beharreko gaiak.

3.4. Zuzendaritza taldearen esku hartzea.

3.5. Bitartekaritzako udal taldeen eta oinarrizko gizarte zerbitzuen esku hartzea.

3.6. Agintari eskudunen esku hartzea.

1- AURKEZPENA:

Ikastetxera ez agertzea arazo korapilatsua da eta erabat kezkatuta ditu Hezkuntza Saila eta gizarteko sektore asko. Hain zuzen ere, arazo horren eraginak jasaten dituen ikasleak eskolatzeko oinarrizko eskubidea urratua izaten du, eta, aldi berean, aukera gehiago izaten du gizartean baztertua izateko.

Jakin badakigu gizarte fenomeno horrek, oro har, ikasleen ehuneko txiki batengan duela eragina. Ikasle ijitoen artean, aldiz, eragin hori esanguratsua da.

Horregatik, beharrezkotzat jo dugu azken urteotan arazo horrekin kezkaturik dauden irakasleek sortutako ekimen ugariak biltzea, bai eta horiei forma ematea ere.

Beraz, dokumentu honetan ez dugu ideia berriak aurkezten jardungo; izan ere, sintesi antolatu bat adieraztea dugu helburu: asistentzia maila hobetzeko eta ikastetxera ez agertzea gutxitzeko ikastetxeetan egiten ari garenaren, egin dezakegunaren eta egin behar dugunaren sintesia.

2- AURRETIKO GAIAK

2.1- IKASTETXERA EZ AGERTZEAREN ARRAZOIAK ETA ONDORIOAK:

Eskola asistentzia hobetzeko **esku hartze estrategietan** pentsatzerakoan, funtsezkoa da kasu bakoitzean ondorio negatiboak eragiten dituzten faktoreak ezagutzea. Bestela, ezin izango dugu egoera bakoitzari dagozkion neurri egokiak diseinatu, apurka-apurka aurrera egin ahal izateko.

Honako hauek izaten dira arrazoi ohikoenak:

A) FAMILIA ESPARRUKOAK:

- Hezkuntza akademikoari eta horrek seme-alaben etorkizunean izan dezakeen zereginari buruzko itxaropen urriak (familiakoek eskola arrakastako esperientziarik ezagutzen ez dutelako, edo, sarritan, beraiena ere negatiboa izan delako).
- Eskola, eta batez ere institutua, beren kulturatik eta beharretatik at geratzen den gauzatzat ulertzea.
- Familiek semeak eta alabak gehiegi babestea.
- Familiarentzako gertakizun garrantzitsuak (ezkontzak, ezkontza eskeak, beste senide batzuen bisitak, heriotzak…).
- Eguneroko bizitza antolatzeko ohitura ezberdinak (lotara joateko eta jaikitzeko ordutegiak, puntualtasuna…).
- Zenbait familia ezaugarri edo arazo:
  - Aitek eta/edo amek seme-alabekiko erantzukizunak gauzatzeko zailtasunak izatea (psikologikoak, autoritatekoak…).
  - Mutikoak, neskatoak edo familiako beste norbaitek familia arreta erabat erakartzen duen osasun arazoren bat izatea.
  - Etxebizitza arazoak: infraetxe batean edo egoera eskaseko etxebizitza batean bizitzea.

- Lan arazoak eta/edo arazo ekonomikoak: enplegu ezegonkorrak, eskolako ordutegiekin bateragarri egiteko zailak diren enplegu marjinalak, sasoiko enpleguak…
- Seme-alabetako baten batek familia antolakuntzan eta/edo mantenuan lagundu behar izatea.

- Gizarte egoera muturrekoak: marjinazioa, pobrezia, familiaren desegituraketa…

B) ESKOLA ESPARRUKOAK:

Dena den, ikasleen asistentziari dagokionez, kontuan izan behar dugu, halaber, ikastetxeetan gai horiek nola jorratzen diren, arazo horretan eragin oso zuzena —positiboa ala negatiboa— izan baitezakegu:

- Ikastetxeek ikasleekiko eta familiekiko dituzten itxaropenak.
- Familien eta irakasleen arteko harreman mota.
- Ikasleekin egiten den tutoretza lana.
- Kultura aniztasunari ematen zaion arreta.
- Puntualtasunarekin, jokabidearekin, gauzak faltatzearekin eta abarrekin erlazionaturiko arazoekiko hartzen diren neurriak.
- Zenbait antolakuntza arazok edo azpiegitura faktorek eraginak izan ditzakete. Besteak beste:
  - Sartzeko eta irteteko ordutegiak.
  - Ikastetxeetako ordutegiak oso desberdinak izatea. Hori dela eta, zaila izaten da haur zaharrenek gazteenak eskolara eramatea eta irtetean jasotzea.
  - Eskola jangela edukitzea ala ez edukitzea.
  - Familiaren bizilekutik ikastetxerako ibilbidea (distantzia, bidegurutzeak, arriskuko beste faktore batzuk…).

Estrategiak diseinatzerakoan, oso garrantzitsua da, halaber, eskolara ez agertzeak kasu bakoitzean eragiten dituen **ondorioez** jabetzea:

- Afektibitateari dagokionez —batez ere, lehen urteetan—, haurrek behin eta berriro jasaten dute familiatik urruntzearen esperientzia, eskolara itzultzen diren bakoitzean lehenengo aldia izango balitz bezala izaten baita.
- Besteekin integratzeko gaitasunari dagokionez, beren ikaskideekin harremanak sortzeko zailtasunak izaten dituzte, horiek beren harremanak ikastetxera joaten ez direnak kontuan hartu gabe sortzen baitituzte.
- Ikaskuntzari dagokionez, beren ikaskideekiko eta ikasten ari diren ikasturtearen bilakaerarekiko atzerapena izaten dute.
- Diziplinari dagokionez, zailtasunak izaten dituzte ikastetxearen funtzionamendu arauetara egokitzeko.
- Ikastetxera ez agertzearen erantzukizunari dagokionez, ikastetxera ez joateagatik haurrak berak gaitzesteko joera izan daiteke, neska-mutikoak ikastetxera ez agertzearen erantzule ez diren arren.
- Ikaskuntzako zenbait arazo eskola hutsegiteetan babes daitezke: eskola atzerapena ikastetxera ez agertzea dela-eta justifikatu ohi da, eta, zenbait kasutan, benetako arrazoia ikaskuntza arazoren bat izan daiteke.

- Irakasleei dagokienez, horiek ikasle horiekiko itxaropenak murriztu egiten dituzte, eta horrek ere eragin negatiboa izaten du ikasleen errendimenduan. Gainera, ikasle ijitoren bat izango dutela jakitean, hori ikastetxera joango ez dela pentsatzen dute, eta horiekiko itxaropenak murriztu egiten dituzte.
- Errefortzuak eta laguntzak ezinbestekoak dira eskola atzerapena gainditzeko. Hala ere, banan-banan antolatzen dira (nahiz eta talde txiki batean egin), eta ikasle horiek ez dituzte taldean jarduteko gaitasunak eskuratzen. Hori dela eta, zailtasunak izaten dituzte talde handietan lan egiteko.
- B eta D ereduetan batez ere, Haur Hezkuntzan eskola hutsegiteak erabat zailtzen du euskara ikastea, eta horrek ondorioak izaten ditu hurrengo ikaskuntza mailetan.
- Azken emaitzei dagokienez, behar bezalako prestakuntza akademikorik eta titulaziorik ez izateak beste ikasleekiko desabantailan jartzen ditu, gizarte honetan moldatzerakoan.

Kasu askotan (gehiegitan, zoritxarrez) familiak eta irakasleak ez gara ondorio horietaz jabetzen, ezjakintasunagatik (familiei dagokienez) edo gogoeta faltagatik (irakasleei dagokienez).

Irakasleen ardura da egoera aztertzea eta familiei jakinaraztea, **aipaturiko ondorio horiek guztiek ikastetxera ez agertzearen larritasuna areagotzen dutelako eta/edo ikastetxera agertzen ez den ikaslea ikastetxera normaltasunez joatea, edo berriro joaten hastea, zailago bihurtzen dutelako.**

2.2- ZER DA IKASTETXERA EZ AGERTZEA:

Praktikak adierazten digunez, profesional bakoitzak bere irizpideak ditu jokabide bat ikastetxera ez agertzea den ala ez zehaztean. Horregatik, komeni da zenbait jokabide kuantifikatzea.

Zenbait erakundek zehazturikoari jarraituz, honako termino hauek bereiz ditzakegu:

ASISTENTZIA IRREGULARRA: kontuan hartzen den aldiko ikastetxetik %0 eta %20 bitarteko eskolak huts egitea.

ESKOLARA EZ AGERTZEA: ikastetxeko %20 baino gehiagotan huts egitea.

ESKOLAGABETZEA: eskolen %100ean huts egitea.

Noski, justifikatu gabeko huts egiteez ari gara. Huts egite justifikatutzat ulertzen ditugu noizean behineko arrazoiek edota behin eta berriro errepikatzen ez diren arrazoiek eraginiko huts egiteak (neskatoa edo mutikoa gaixorik egotea, ohiz kanpoko gertaerak, sasoiko enpleguak, etab.). Ezin dugu huts egite baten “azalpen” soila justifikaziotzat hartu, horren arrazoia noizean behineko arrazoitzat aipatu ditugunen artean ez badago.

2.3- IKASLE IJITOEN ESKOLATZEARI BURUZ:

Sarritan, ikastetxera ez agertzea ikasle mota horrekin erlazionaturik dago; beraz, komeni da ikasle horien eskolatzearen uneko egoerari buruzko zenbait gogoeta kontuan hartzea.

Estatu esparruko ijitoen elkarteek eztabaidarako eginiko dokumentua dugu "Ijito Herria eta Hezkuntza", eta bertan gai hori oso ondo jorratzen dute:

2.3.1. –Eskolatze orokortua.

Azken bi hamarkadetan, ia neska-mutiko ijito guzti-guztiak eskolatu dira. Hala ere, ikastetxeen harrera eta familia ijitoen erantzuna desberdina izan da, eta, gaur egun, eskolatze egoera oso ezberdinak ditugu. Ikuspegi orokorragoa izateko, egoera horiek guztiak lau talde ohikoenetan bil ditzakegu:

- *Asistentzia eta errendimendu normalizatuak.*
- *Noizbehinkako eskolara ez agertzea eta eskola porrota.*
- *Muturreko eskolara ez agertzea eta eskolara joateari garaiz baino lehenago uztea.*
- *Eskolatu gabeko gutxi batzuk.*

Ez ditugu ahaztu behar ijito helduak eta horien arteko analfabetismo tasa altua.

(*) Azkeneko ikerketak eta inkestak 1992. eta 1996. urteen artean egindakoak dira. Horiek adieraziriko datuak ez dira guztiz fidagarriak eta ezin dira estatu osorako orokortzat hartu, baina ez dugu besterik. Espainiako ijitoak heterogeneoak gara, eta ez dugu egokitzat jotzen datuak eta ehunekoak erabiltzea gure egoera heterogeneoa islatzeko. Hemen azaltzen ditugunak egiaztatu beharreko (hori beharrezkoa balitz) hipotesi moduan adierazten ditugu, eta, gure ustez, ikerketa eta inkesta horiek adierazten dituzten datuek ijito "agerikoenak", "estereotipatuenak" islatzen dituzte; hau da, gehienetan hiri eta herrietako auzo eta eremu jakin batzuetan kokatzen eta biltzen diren ijitoenak.

- *Asistentzia erregularra (%50) eta errendimendu normalizatuak (%30).*
- *Noizbehinkako eskolara ez agertzea (%35) eta eskola porrota (%60tik %70era).*
- *Muturreko eskolara ez agertzea (%10) eta eskolara joateari garaiz baino lehenago uztea (%30 DBHko 2. maila baino lehen).*
- *Eskolatu gabeko gutxi batzuk. (%5)*
- *Ijito helduen arteko analfabetismo tasa altua (%33).*

2.3.2. –Familia ijitoek beren seme-alabak eskolatzeko interesa dute

Hezkuntzaren beharraren onarpena dela eta, ospea galtzearen eta "payo" bihurtzearen ideia aldatzen doa. Hezkuntzak berezko balioa du eta prestakuntza maila hobetzen du, eta, dudarik gabe, oso garrantzitsua da guretzat, aurretiko urratsa baita etorkizunean gure seme-alabek lana eta gizarte maila egokia eskuratzeko eta normalizatzeko.

Hezkuntza eta gizarte gaietarako administrazioek 80ko hamarkadaz geroztik sustaturiko ekimenak lagungarriak izan dira aldaketa prozesu horretarako; esate baterako, hezkuntza konpentsazioko eta ijitoen eskolatzearen aldeko programak, edota eskolara joaten diren ijito neska-mutikoekin jorraturiko jarraipeneko eta errefortzuko ekintzak.

Badira aldaketa horretan eragina izan duten beste faktore asko ere; esaterako, etxebizitza izateko aukera eta horrek eragiten duen higiene normalizazioa, etnien arteko auzo harremanak eta bizikidetza, auzo batean era iraunkorrean bizitzea, lan iraunkorra izatea (nahiz eta salmenta ibiltarian jardun), eta bestelakoek.

Hala ere, zenbait ijito familiak erabilgarri izan daitekeen tresnatzat jotzen dute eskola, baina ez etorkizunerako ezinbestekotzat, eskola ijitoen tradizioetatik erabat urrun dagoela ulertzen dutelako, eta, aldi berean, horren funtzionaltasunaz fio ez direlako.

2.3.3. – Neskato, mutiko eta gazte ijitoek eskolan duten egoera beren familiek gizartean duten egoera bera da.

- *Gure etxebizitzek, enpleguek eta gizarte bizikidetzak gizartearen gehiengoaren pareko mailetara heltzen laguntzen diguten heinean, familia ijitoak gizarte sarean sartuz goaz; hau da, langilerian, klase ertainetan, goi mailako klaseetan sartuz goaz, eta, aldi berean, gure seme-alabak hezkuntza sisteman sartuz eta beren presentzia normalizatuz doaz: Lehen Hezkuntzan, Bigarren Hezkuntzan, Unibertsitatean. Maila sozio-ekonomiko altuenak lortzen dituzten familietako seme-alabek hezkuntza sisteman denbora gehiago ematen dutela esan daiteke. Hala ere, estatus sozio-ekonomikoaren eta eskolatzearen arteko erlazio hori ez da beti zuzena izaten, gurasoak beren seme-alabek familia lanbidean jardungo dutela ohartzen direnean —eta horiek eskolarik behar ez dutela uste dutenean—, ez dituzte hezkuntza sisteman jarraitzera behartzen. Horrela gertatzen da, adibidez, diru sarrera onak dituzten negozioetan jarduten diren familietan (esaterako, antigoalekoen saltzaileak eta antzekoak); horietan, bestalde, ez dago Gizarte Zerbitzuetatik kontrolik egiterik, familia horiek ez baitituzte zerbitzuak inola ere erabiltzen.*
- *Pobrezia egoeran edo egoera marjinalean bizi diren familiek osatzen dute beste familia multzoa. Oso multzo heterogeneoa da; batetik, langabezia egoeran eta etxebizitza sozialetan bizi diren familiak ditugu, eta, bestetik, pobrezia larriko egoeran eta txaboletan bizi direnak. Familia multzo horietan eskolatze eskaseko egoera ari da ugaritzen, honelako ezaugarri hauekin: eskola eremu "normalizatuetatik" baztertu egiten dituzte, adina eta ezagutzen arteko desoreka dago, bai eta eskola huts egite handiak eta desertzioak ere. Bestalde, ikasle horiek ikastetxe publikoetan hartzen dituzte gehienbat, eta, apurka-apurka, ikastetxe horiek populazio marjinaleko ikasle multzo handia biltzen joaten dira. Familia horietako seme-alabek duten eskolatzea kontrolatu egiten dute Gizarte Zerbitzuek, ia autonomia erkidego guztietan, hori betebeharrezko baldintza baita laguntzak jaso ahal izateko. Hori dela eta, kausa-efektu erlazio bat sortu da eskolara joatearen eta gizarte prestazioen artean, eta hori betikotze bidean dago, zaila baita beste estrategia eraginkor batzuk sortzea."*

Gure erkidegoko aurretik deskribatu dugunaren oso antzekoa da. Hala ere, irakasleen eta familia ijitoen artean eskola porrota oso modu ezberdinean ulertzen dela adierazi behar dugu. Irakasleek eskola atzerapen larritzat ulertzen dutena (ikasleek mailari dagokion ikaskuntzak eskuratzen ez dituztelako) familiek aurrerapauso garrantzitsutzat uler dezakete.

Noski, familiek eskolarekiko eta beren seme-alabekiko dituzten itxaropenak, eskolarekiko harremanak, eta, sarritan, familia egoera egonkorrak lotuta daude ikastetxera erregulartasunez joatearekin.

Kontuan izan behar da, halaber, familia dagoela beste ezer baino lehen; beraz, familiaren edozein beharri emango zaio lehentasuna, nahiz eta horregatik semea egun horretan eskolara ez joan. Bestalde, familiak erabat babesten ditu bere kide guztiak, gaztetxoenak, batez ere, eta babes hori areagotu egiten da eskola edo institutua gauza urruntzat ulertzen dutenean.

3- <u>ESKU HARTZEKO ESTRATEGIAK</u>

3.1- SARRERA

Esku hartzearen azken helburua neskatoa edo mutikoa eskolara era normalizatuan joatea da. Horretarako, ezinbestekoa da:

1.- Eskola neskatoaren edo mutikoaren prestakuntzarako beharrezkoa dela erakustea.

2.- Ikasleek eskolan gustura egotea, eta beren ikaskuntzan arrakasta izatea.

3.- Irakasleen eta familien artean komunikazio harreman ona izatea, bai eta elkarrenganako konfiantza ere.

Ikastetxe bakoitzak bere estrategiak prestatu beharko ditu, bere egoeraren araberakoak. Hala ere, argi dago elkarrizketa modu oso ona dela, helburu horiek lortzeko aurrerapausoak emateko.

Bestalde, kontuan izan behar dugu hobe dela beti aldez aurretik neurriak hartzea; beraz, ez da itxaron behar eskolara ez agertze tasak kezkagarriak izan arte.

Dena den, irakasle tutoreek familiak elkarrizketatu beharko dituzte ikasturtearen hasieran, eta horietan, neskato edo mutikoarentzat denok onena nahi dugula abiapuntutzat hartuta, familiarekin harremana ona izateko oinarriak jarriko dituzte. Aldi berean:

a) Neskatoak edo mutikoak ikasiko duenari buruzko itxaropen positiboak transmitituko dituzte.
b) Familiek ikasleak hobeto ezagutzen lagunduko diete: eskolan nola sentitzen den, zer-nolako interesak dituen, eskolaz kanpo zer egiten duen, etab.
c) Irakasleek ikasleen familia egoerak, familiek beren seme-alabekiko dituzten itxaropenak, eta abarrak hobeto ezagutuko dituzte.
d) Etorkizunean harremanak ezartzeko moduak adostuko dituzte.

Kontuan izan beharko dugu bilera horiek aldez aurretik prestatu behar direla, eta giro pribatu eta lasaian egin. Noski, horietan jasotzen dugun informazioa gaian zerikusirik dutenei soilik jakinaraziko diegu, familiak horretarako baimena eman eta gero.

Bestalde, eskolara agertu ez eta/edo eskolara irregulartasunez joaten direnentzat esku hartze estrategiak prestatzerakoan, funtsezkoa da kasuak banan-banan aztertzea, honako hauek egin ahal izateko:

- Arrazoiak argitzea, horiengan eragin ahal izateko.

- Ikastetxera ez agertzearen ondorio zehatzez jabetzea, eta alderdi guztiei hori adieraztea, bai eta jokabide horretan bakoitzak duen erantzukizuna ere.

Kasu bakoitza aztertu ondoren, esku hartzeko unea da, eta, horretarako, asistentzia normalizatzeko urratsak planifikatu behar dira. Besteak beste:

1. **Familiekin eta ikasleekin harreman onak izateko hasitako bideari jarraitzea.**
2. **Ikastetxera normaltasunez joatea zaila bihurtzen duten familia edo/eta antolakuntza arazoetan eragitea.**
3. **Eskola esparruan asistentzia eta ikaskuntzak errazteko eragin behar diren alderdietan eragitea: tutoretzak, antolakuntza, metodologia, curriculumak.**
4. **Koordinazio eraginkorra sortzea familiarekin erlazionaturiko eragile guztiekin.**

3.2- IRAKASLE TUTOREEN ESKU HARTZEA

PROPOSATURIKO URRATSAK:

1. **Asistentzia kontrolatzea,** eta familiari deitzea ikasleak aldez aurretik justifikatu gabe huts egiten duen bakoitzean.
2. **Huts egiteak aztertzea**, nolabaiteko ezaugarri finkorik dagoen ikusteko (goizetan huts egiten du batez ere, edo arratsaldetan, igerilekura joan edo jarduera jakinen bat egin behar denean, asteko egun jakinen batean, etab.).
3. **Familiari deitzea** seme edo alabaren asistentziari buruz hitz egiteko, hori irregularra izaten hasten denean.

Funtsezkoa da familiarekin harreman positiboa izatea, konfiantzazkoa, haurrari gertatzen zaionari buruz hitz egin egiteko, haurrak eskola zergatik huts egiten duen jakin ahal izateko.

Horretarako, neskato edo mutikoaren tutorea izan beharko litzateke pertsona egokiena, horrek familiarekin harreman ona izan behar baitu, hezkuntza lanak koordinatu ahal izateko. Aurretik traturik izan ez badute, une hori egokia izan daiteke harremana sortzeko.

Jakina, gaiari lasaitasunez ekingo diogu, neskato edo mutikoarekiko kezka adieraziz, baina gaitzespenik egin gabe, horrela eginez gero familiak “lege aitzakiak bila” baititzake, eta arazoaren mamiari heltzeko eragozpenak izango genituzke.

Lehen une horretan, garrantzi handiagoa du senideek esango diguten guztiak, guk esan nahiko geniekeenak baino, hori, momentuz, bigarren mailan geratzen baita.

Haurraren hezkuntzaren inguruko informazioa adierazteko eskatuko diegu: gurasoen itxaropenak, haurrak eskolan zer ikasi duen, haren etorkizuna, eskolan nola sentitzen den, eskolara gustura etortzen den, eskolan ikasten duenari buruz zer-nolako iritzia duen…

Hezkuntzako esku hartzea bideratzeko aztarna lagungarriak biltzen saiatuko gara, bai eta eskolak egin ahal lituzkeen aldaketak adierazi ere.

Eta haurraren ahalmenekiko ditugun itxaropen handiak adierazten jarraituko dugu.

Zenbait kasutan, eta arrazoien jatorriaren arabera, irakasle tutoreek gai horien inguruan eginiko lana nahikoa izan daiteke asistentzia normalizatzeko.

4. Arrazoiak zein diren jakin eta horiei gure aukeren neurrian ekin eta gero, eskolara ez agertzeak beren seme edo alabarengan eragiten dituen **ondorio zehatzak azalduko dizkiegu** (“Ondorioak” atalean adierazitakoaren ildotik).

Eta neskato edo mutikoarengatik kezkatuta gaudela adieraziko diegu berriro, ikasteko aukera galtzen ari delako (hori adieraztean, adin bakoitzari egokituriko zehaztapenak egingo ditugu). Aldi berean, ikastetxera etortzean egiten dituen aurrerapenei buruzko informazioa emango diegu, bai eta harekin egiten dugun lanari buruzkoa ere.

5. Familiaren eta ikastetxearen artean mutiko edo neskatoarentzat baldintza onenak lortzea helburutzat finkatu ondoren, apurka-apurka lortu beharreko **helburu zehatzak adostuko ditugu**. Horiek proposatzean, kasu bakoitzaren ezaugarri zehatzak izan behar ditugu kontuan:

- Arratsaldetan behintzat etortzen hasi dadila (txikiak direnean).
- Huts egiteak justifikatu ditzala: ahal badu zuzenean, edo, bestela, telefonoz, ohar baten bidez edo senideren baten bitartez.
- Galdutako denbora berreskuratzea onar dezala: eguerdian, jolas garaian (handiak badira), arratsaldean…
- Goizean lo hartu badu, arratsaldean etor dadila.
- Huts egiteen kopurua jaitsi dadila: abiapuntuaren arabera (bi huts egite “bakarrik”, huts egite bat, goiz bateko huts egitea…).

Eta errefortzu positiboak proposatuko ditugu, aurrerapauso txikiak egiten ditugun heinean:

- Senideak berotasunez zoriontzea, eskertzea
- Egun horretan eginiko lana erakustea
- Ikastetxean egiten ari garen aldaketez informatzea senideei, bai eta zein alderdi hobe ditzakegun kontsultatzea ere.
- Neskatoak edo mutikoak aste horretan egin duen aurrerapen zehatza jakinaraztea

Familiarekin eginiko esku hartzeaz gain, aldi berean, ikasleekin egin beharreko lana ere antolatu behar dugu:

Garrantzitsua da, ikastetxera ez agertzearen arazoak gainditzeko, neskatoek eta mutikoek jokatzen duten eginkizuna kontuan hartzea. Ikastetxean gustura badaude, beren ikaskideekin ondo moldatzen badira, irakasleek maite dituztela sentitzen badute, eta ikasten dutela nabaritzen badute, senideei eskolara eramateko eskatuko diete, edo, zerbait helduagoak badira, bere kabuz joango dira.

Horregatik, ikasle horiekin ezartzen ditugun harremanak zaindu egin beharko ditugu, zenbait huts egite egin eta gero eskolara itzultzen direnean, batez ere; hau da, beren erru ez den zerbait gaitzetsi gabe (agian egun horretan amak lo hartu du), eta egun horretan etorri direlako pozik gaudela adieraziz (etorri ez diren egunak eraginiko haserrea adieraztearen ordez).

Ikasle horiek “heltzen” (8-9 urtetik aurrera) doazen heinean, eskolara ez agertzeak dituen ondorioei buruz hitz diezaiekegu, hori konpontzen laguntzeko eskatuz:

- Ikastetxera etortzen saiatu daitezen.
- Asistentziako huts egiteren baten ondoren lana gogor egin dezaten.
- Atzeraturiko lana egiteko ordutegitik kanpo gera daitezen.

3.3- KONTUAN IZAN BEHARREKO GAIAK

Litekeena da prozesu horren zehar arazoren bat izatea:

- *Familia aurkitzeko edo horrekin lasaitasunez hitz egiteko zailtasunak.* Bizilagunen baten edo senideren baten laguntza eska dezakegu, horien bidez pertsona horri hitz egin nahi dugula jakinarazteko edo gu aurkezteko. Hasieran, familia ezagutzen duen lankideren baten laguntza ere baliagarria izan daiteke.
- *Beste profesional batzuk esku hartzea eskatzen duten familia arazoak.* Familiarekin bat etorriz, esku hartzeko eskatuko diegu bitartekaritza taldeari (horrelakorik balego), ikastetxeko medikuari (arazoa osasunekoa balitz), Oinarrizko Gizarte Zerbitzuari eta abarri.
- *Eskola antolakuntzarekin erlazionaturiko arazoak.* Arazoaren arabera, ikastetxean hori konpontzea dagokion organoari azalduko diogu, hori jorratzeko eta konponbideren bat aurkitzeko (klaustroa, Eskola Kontseilua, zikloa, Pedagogia Batzordea, etab.).
- Ikastetxera ez agertzeak *euskararen ikaskuntzan eraginiko atzerapena*, Haur Hezkuntzako B eta D ereduetan: hezkuntza errefortzuak antolatu beharko ditugu atzerapen horiek gainditzeko.
- *Ikaskuntza atzerapen orokorrak*: horiek gainditzeko behar diren laguntza eta errefortzuak antolatu beharko ditugu (betiere, ikaslearen talde barruan, haren itzulera errazteko).
- *Ikastetxearen arauekin erlazionaturiko arazoak.* Beharrezkoa izango da ikastetxean arauen ikaskuntzarako dagoen plana aztertzea, bai eta hori ikaslearekin zehaztea ere. Horretarako, garrantzitsua da:
    - Jokabide egokiak eta desegokiak zehatz-mehatz definiturik egotea, bai eta horietako bakoitzaren ondorio positiboak eta negatiboak ere. Jokabide egokiak eta ondorio positiboak nabarmendu behar dira.
    - Ikasleak ezagutzen dituela eta argi eta garbi ulertzen dituela egiaztatzea.
    - Irakasleen adostasuna ziurtatzea, ildo berari jarraitzeko. Aldi berean, ikaslearen inguruko familiaren laguntza eskatzea, edo beste eragile batzuena, horrelakorik balego.
    - Une oro, ikasleak jorratu behar dituen ikaskuntza lanak egokiak direla bermatzea. Lan horiek ez dute errazegiak izan behar, ezta zailegiak ere; gela osoaren lanarekin erlazionaturik egon behar dute, eta, neurri handi batean, interes pertsonalekin edo gizarte interesekin erlazionaturik egon (hau da, ariketak gizarte balioespen handia izan behar du).
    - Askotan, Haur Hezkuntzan eta Lehen Hezkuntzan, batez ere, beharrezkoa izan daiteke hasieran nolabaiteko laguntza eman behar izatea, egoera gatazkatsuei aurrea hartzeko eta uko egiten laguntzeko, errefortzu positiboko egoerak sustatuz.

Beste egoera gatazkatsu batzuk konpontzeko, komenigarria izan daiteke gatazkak konpontzeko erabakitze prozesu batera jotzea, tartean dauden alderdi guztiekin eta ikastetxeak onarturiko teknikak erabiliz (elkarrizketa, bitartekaritza, negoziazioa, etab.).

Hala eta guztiz ere, aurreko bide guztietatik saiatu eta gero (eta Ikasleen Eskubideei eta Eginbeharrei buruzko Dekretuaren arabera) zehapen prozesu batera jo beharko balitz, puntualtasun edo jokabide arazoak konpontzeko neurriak hartzerakoan, honako hauek izan behar ditugu kontuan:

1) Neurriek “ikasleen hezkuntza prozesua hobetzea izan behar dute helburu”; beraz, honako hauek jorratu behar dituzte:
   a) Ikasleek jokabidearen ez-egokitasuna ulertzea.
   b) Oker egin dutena behar bezala egiten ikastea.
   c) Eginiko kaltea ordaintzea edo konpentsatzea.
2) Familiak bere seme edo alabaren jokabide irregularren berri izan behar du hasiera-hasieratik, horiek “falta larri” izan aurretik ere, familia eta irakasleen arteko esku hartze koordinatua hezkuntza prozesua hobetzeko modu onena baita; beraz, kontu handiz ibili behar da hori nola egin zehazteko. Eta neurriak adostasunez hartu behar dira, beti.
3) Denbora bateko egozpena ezin da hezkuntza neurritzat hartu, honako arrazoi hauengatik:
   a) Eskolatze eskubidea ukatzen dio ikasleari.
   b) Eginkizun akademikoez aske uzten duen heinean, ikasleak ordainsaritzat har dezake.
   c) Ez du inolako laguntzarik ematen hezkuntza prozesua hobetzeko.
4) “Ikastetxeko jarduerak hobetzeko eta garatzeko lagungarri diren lanak egitea, eta, egokia bada, eginiko kalte materialak ordaintzea” hezkuntza neurria gehiago garatu beharko lukete ikastetxeek, bai eta sarriago erabili ere. Besteak beste, honako lan hauek proposatzen ditugu:
   - Pasilloak, patioak, gelak garbitzea (paperak biltzea, altzariak ordenatzea, kortxozko iragarki taulak zaintzea, arbelak garbitzea, argiak itzaltzea, komunak garbi mantentzea, etab.). Noski, kontua ez da lan horietaz arduratzen diren langileen lana ordezkatzea, baizik eta “hezibide txarreko” ekintzen ondorioak zuzentzea. Galdutako denbora berreskuratzea, jolas orduetan edo irteteko orduan. Neurri hori egokia izan daiteke zenbait gauza zuzentzeko: puntualtasun faltak, bere garaian lana ez egitea, baimenik gabe aldegitea, etab.
   - Berandu iristen direnean eta gela funtzionamendua ez oztopatzeko gelan sartu ezin direnean, Liburutegian sar daitezke; esaterako, aparteko ariketak egiteko.
   - Besteenganako (helduak edo bere adinekoak) errespetu falta izanez gero, barkamena eskatzea eta eginiko falta onartzea, bai eta horrelakorik berriro ez egiteko konpromisoa hartzea. Aldi berean, eginiko bidegabekeria konpentsatzearen beharra azalduko zaio ikasleari (eta berak pentsa dezala hori nola egin: beste pertsona horri lanen bat egiten laguntzea, etab.).
   - Gelaren lana larriki oztopatzen badu, taldetik baztertzea eta, gelara itzuli baino lehen, lanen bat egiteko agintzea. Kasu larrietan, beste ikasle “helduago” batzuen taldean sar dezakegu aldi baterako, nola portatu behar den ikasteko.
   - “Borrokak” gertatzen direnean, horretan zerikusia izan duten ikasleekin hitz egin behar da, haiek elkarren artean hitz egiteko gai izan arte, beren arazoa borrokatu gabe konpontzeko egin beharko luketena adostu dezaten. Eta taldeari eta irakasleei eginiko kaltea nola konpondu ere asmatu beharko dute.

- Esku hartzearekin erlazionaturiko arazoak. Zenbait kasutan, hautemango dugu gure esku hartzeak ez duela asistentzia hobetzea lortzen. Horrelakoetan, ikastetxeko zuzendaritza taldeari jakinarazi beharko diogu, parte har dezan.

3.4- ZUZENDARITZA TALDEAREN ESKU HARTZEA

Irakasle tutoreek aurretik deskribaturiko estrategiak abian jarri eta aurrerapenik ikusten ez dutenean, zuzendaritza taldea jakinaren gainean jarri behar dute, horrek esku har dezan, eta neska-mutikoaren ama/aita/pertsona arduradunari eskola etortzeko abisua eman (familiako beste kide agintedunen batekin).

Irakasle tutoreak arazoari buruz emandako informazio guztia (arrazoiak, ezaugarriak, ondorioak, emandako urratsak, jasotako erantzunak, etab.) kontuan hartuz, zuzendaritza taldeak berriro azpimarratuko ditu seme-alabentzat eskolara ez agertzeak dituen ondorio negatiboak, bai eta eskolatzea derrigorrezkoa dela 6 urtetik aurrera ere. Aldi berean, epeak proposatuko dira jarrera aldarazteko. Eguneroko asistentziak seme-alabentzat dituen abantailak nabarmendu egin behar dira.

Bestalde, epe jakin batean lortu beharreko helburu zehatzak proposatu behar dira, senidearekin aldizkako hitzorduak jarriz, aurrerapenak ebaluatzeko.

Zenbait ikastetxetan, asistentzia irregularreko edo eskolara agertzen ez den ikasle asko dago. Horietan, beharrezkoa da zuzendaritza taldeak ikastetxearen errealitatearen azterketa egin dadin sustatzea, egoera hori gainditzeko tutoretza, antolaketa, metodología eta curriculum neurriak hartu ahal izateko.

Besteak beste, irakasleen ordutegia trinkoegia izan daitekeenez, baliteke **helburu** horretarako **dedikazio bereziko** irakasleren bat beharrezkoa izatea, honako hauek egin ditzan:

- Irakasle tutoreei familiekiko harremanak erraztea:
  - Familiak lokalizatuz eta elkarrizketetarako hitzorduak adostuz.
  - Irakasle tutoreak ordezkatuz, haiek ikasleen senideekin egon behar dutenean.
  - Familiez arduratuz, irakasle tutoreek ezin dutenean.
  - Familiei laguntza emanez, beren seme-alaben tutoreekiko harremanetan.
- Ikasleak ikastetxera itzul daitezen erraztea, Lehen Hezkuntzako goi mailetan edo Bigarren Hezkuntzan, batez ere (errefortzuak, etab.).
- Gizarte zerbitzuekin, hezkuntza eta gizarteko esku hartze taldeekin eta abarrekin kontaktatzea, hori beharrezkoa balitz.
- Behar diren gizarte eta komunitate baliabideen antolakuntzan eta/edo ustiapenean laguntzea.

3.5- BITARTEKARITZAKO UDAL TALDEEN ETA OINARRIZKO GIZARTE ZERBITZUEN ESKU HARTZEA

Irakasleek eta zuzendaritza taldeak aipaturiko estrategiak (edo beste batzuk) abian jarri eta gero, edo prozesuan zehar azalduriko arazoak horrela eskatzen duen bakoitzean, inguruan lan egiten duten esku hartze taldeekin jarriko gara harremanetan, edota, bestela, Oinarrizko Gizarte Zerbitzuarekin.

Prozesu guztiari buruzko informazioa emango diegu, familiaren egoerari buruzko datuak alderatuko eta kontrastatuko ditugu, eta laguntza eskatuko diegu, kasu bakoitzaren arabera, honako hauek egiteko:

- Familiarekiko harremanak erraztu.

- Familiari laguntzea eta aholkua eman, zenbait arazo konpontzeko.
- Ikastetxera ez agertze kasu bakoitzaren arrazoiei eta ondorioei buruzko azterketak bateratu.
- Horietan eragiteko elkarlana proposatu.

Talde horiek eskolara ez agertzeari lehentasuna ematen hasten direnean, elkarlanean iraunkortasunez aritzea kontuan har genezake.

Eskolatze aldian badira bereziki tentuz ibili beharreko bi momentu, eta horietan zerbitzu horien laguntza eskatu beharko dugu, aurreneurriak hartzeko:

* Haur Hezkuntza: etapa hori derrigorrezkoa ez izan arren, oso garrantzitsua da neskato-mutiko bakoitzaren hezkuntza prozesuan. Etapa horretan, sarritan, eskolara ez agertzearen arrazoia familiak kide txikienak gehiegi babestea; beraz, zerbitzu horien laguntza beharko dugu familia gelara hurbilarazteko, harremanak errazteko, "segurtasuna" adierazteko, etab.
* DBHrako pausoa: etapa horretan, faktore askok errazten dute eskolara ez agertzea; beraz, urrats horri arreta berezia eman behar zaio. Beharrezkoa izango da ustez jarraitzeko arazoak —arrazoiak direnak direla— izango dituzten 6. mailako ikasleekin eta haien familiekin lan egitea. Arrazoien artean, honako hauek aipa ditzakegu:
  - Gehiegizko babesa berragertzen da, bestelako ñabardura batzuk baditu ere. Adibidez, zenbait motatako beldurrak: helduekin kontaktua izan dezaketelako, "erretzen ikas" dezaketelako, kalean horren goiz ibili behar dutelako.
  - Ez dutela ikasten eta institutuan "galduta" dabiltzala sentitzen duten ikasleen motibazio faltak beren familien itxaropen zehatzekin bat egiten du, eta eskola uztera bultzatzen ditu.
  - Bigarren hezkuntzako ikastetxe askoren antolakuntzagatik (talde bakoitzak irakasle asko ditu, tutore bakoitzak ordu gutxi ematen ditu bere gelako ikasleekin, etab.) ikaslea "galdu" egiten da.
  - Lehen eta Bigarren Hezkuntzako materialak, bizikidetza arazoei ekiteko moduak, arauen betetze mailak ez dira berdinak.
  - Zenbait familiatan ez dago institutu mailara iritsi den kiderik, eta horrek atzera eginarazten die.

3.6- AGINTARI ESKUDUNEN ESKU HARTZEA

Maila guztietan lan egin ondoren, aurretik aipaturiko urrats guztiak —eta beste baten bat ere— eman ondoren, hobekuntzarik izango ez duten zenbait kasu larri izango ditugu, eta horiek agintari eskudunen esku utzi beharko ditugu, horiek esku har dezaten, bai familiarengan, bai dagozkien gizarte-osasun-hezkuntza erakundeekin:

- Udala: Hezkuntza eta Ongizate Saila
- Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Saila.

OHARRAK

Bizkaian martxan jarri dute Hezkuntzarako Eskubidea Bermatzeko Programa (Eskola-gabetzea eta eskolara ez agertzea ezabatzea).

Programa horretan adierazten dira erakunde bakoitzak eskolara ez agertzea jorratzeko dituen eskumenak, eta kasu bakoitzean eman beharreko urratsak xehetasunez azaltzen dira.